

مبانی کرامت انسان از دیدگاه اسلام

عنوان مقاله

* زهرا سادات زاهدی (کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق) ، دکتر محمد نوذری فردوسی (استادیار دانشگاه سراسری قم)

نویسندگان

مقدمه

از جمله مفاهیم بنیادین و کلیدی که قرآن این کتاب جامع حقوق بشری به صراحت به آن اشاره نموده مسئله کرامت انسان است. عقل، علم، اختیار، خلقت احسن، فطرت و خلیفه الهی از جمله مفاهیم فراحقوقی هستند که ما را به شناسایی انسان به عنوان مظهر صفات الهی رهنمون می‌سازد، اسلام برای انسان به ماهو انسان قائل به کرامت ذاتی است و این تفکر دقیقاً در مقابل جریان های فکری موسوم به فاشیسم و نازیسم، اثبات گرایی حقوقی و برخی مکاتب فلسفی دیگر است که انسان را به طور ذاتی فاقد کرامت می‌دانند و منشأ کرامت انسانی را در اموری همانند نژاد، عقیده، وابستگی به حکومت جستجو می‌کنند. کرامت انسانی به منزله ی مجموعه ای از حقوق غیرقابل سلب و انتقال است که محور و مبنا ی حقوق بشر قلمداد می‌شود. پیشرفت و توسعه ی پایدار در هر جامعه ای در گروه رعایت این اصل مهم است و نادیده گرفتن و عدم التزام عملی به آن ضارزش هایی همچون ظلم، بی عدالتی، خشونت، تجاوز و تبعیض را در پی خواهد داشت و آرمان تشکیل امت واحده ی اسلامی را به تعویق می‌اندازد.

یافته ها و نتایج

کرامت انسانی از جمله مباحث مهم و پرمغزی است که از بدو خلقت و با امتزاج روح الهی با پیکره ی آدمی آمیخته گشته، کرامتی که منشأ مقام خلیفه الهی و جانشینی خداوندی و مسجود ملاک مقرب رب العالمین گشتن برای انسان شد و با بیانی فصیح از سوی پروردگار اعلام گردیده که «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ» که درجه ی اعلا ی کرامت و کمال مطلوب و علت غایی خلقت را می‌توانیم در آیه ی شریفه ی «إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْتَ أَكْرَمُ» نظاره گر باشیم. به مقتضای آیات مذکور آنچه استنباط می‌شود آن است که انسان به ماهو انسان از نوعی حرمت و کرامت ذاتی برخوردار است زیرا چنانچه گفته شد پس از خلق از گل روح عظیمی در وی دمیده شد که منتسب به خداوند است که از این مرحله به نشئه ی جدیدی از خلق تعبیر می‌شود و در اینجا بود که خداوند خود را ستایش کرده و فرمودند فتبارک الله احسن الخالقین. بشر برحسب طبیعت و فطرت خود دارای حقوقی جدا نشدنی مثل حق حیات و امنیت و داشتن حق خلوت است و عدم شناسایی یک حریم خصوصی برای انسان به منزله ی نابودی شخصیت و فردیت فرد است، که در ارتقاء توسعه و رشد و خالقیت و برقراری ارتباطات سودمند کاملاً لازم و مؤثر است.

بحث و نتیجه گیری

در انسان شناسی اسلامی، انسان به ماهو انسان دارای خلقتی حسن، اختیار، علم، عقل و تجلی صفات و اسماء الهی است که براننده ی خلعت خلیفه الهی گشته لذا از کرامت ذاتی برخوردار است که ریشه ی اصلی نظریه ی کرامت ذاتی در تعالیم اخلاقی - حقوقی اسلام در آیه ی «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا قُرَّانًا» قرار دارد. کرامت انسان از جمله مقاصد و ملاکهای شارع در وضع احکام و نظامات شرعی است، لذا احکام و مقرراتی که به حکم قطعی عقل با این هدف مغایرت داشته باشد، نمیتوان جزء احکام شرعی به حساب آورد.

روش

پژوهش پیش رو مبتنی بر گردآوری مطالب به صورت کتابخانه ای با استناد به آیات و متون اسلامی منطبق با علم روانشناسی و انسان شناسی دینی است، با ابزار فیش برداری و با استفاده از منابع گران سنگ اسلامی و روش اندیشه ورزی به صورت توصیفی - تحلیلی می‌باشد.

منابع

- قرآن کریم
- آمدی، ابوالفتح. غرر الحکم (قرن ۵). چاپ دوم. قم. دارالکتاب اسلامی.
- بجنوردی، حسن. قواعد الفقهیه، چاپ دوم. قم. منشورات مکتبه بصیرتی.
- جوادی آملی، عبدالله. (1375). فلسفه ی حقوق بشر. قم: نشر دادسرا.
- حرعاملی، محمدبن حسن. (1335 ق) وسایل الشیعه. بیروت: احیاء التراث العربی.
- حرانی، ابن شعبه. (قرن ۹). تحف العقول. ترجمه صادق حسن زاده. قم.
- شریف الرضی، محمد بن حسین. (1331) نهج البلاغه. ترجمه سید جعفر شهیدی. تهران: شرکت انتشارات علمی فرهنگی.

